

PALMSÖNDAGEN – PASSIONSSÖNDAGEN STILLA VECKANS BÖRJAN

Evangelium vid palmprocessionen: **Luk 19:29-40**

Evangelisternas berättelser om Jesu intåg i Jerusalem är starkt överensstämmande. De små detaljer som skiljer dem åt kompletterar bilden till en övertygande helhet. Jesus väljer att komma till Jerusalem från *Olivberget* öster om staden. Enligt profeten Sakarja (Sak 14:4; jfr Hes 11:23) ska *Herrens dag* börja med domen över de fientliga folken när han kommer från just detta berg och blir *kung över hela jorden*. Jesus väljer att komma ridande på en *åsna*. Hos Johannes verkar det vara ett spontant beslut (Joh 12:14) medan de tre andra evangelisterna verkar säga att det var planerat och avtalat i förväg (om det nu inte ska uppfattas som ett mirakel att Jesus vet om att en åsna står redo i byn för dem). Matteus och Johannes (som annars inte brukar överensstämma mycket) ser händelsen som en uppfyllelse av profetian om **fredskungen hos Sakarja** (se Sak 9:9; jfr Jes 62:11 samt läsningen från julnatten: Jes 9:2-7; se även *Katolska kyrkans katekes*, nr 559). Denne kung skulle komma på en åsna (i motsats till militärer som red på hästar). Hos Markus och Lukas kräver Jesus att det ska vara en åsna *som ännu ingen har suttit på*. Här måste man tänka på de oanvända djur som fick vara *bärare av människors skuld* i 4 Mos 19:2 och 5 Mos 21:3 och på de kor som drog hem vagnen med den heliga *förbundsarken* (tabernaklet) till Israel från filisteerna i 1 Sam 6:7, efter att den hade varit bortrövad en tid. Nu bär ett lastdjur **Guds Son**, som i sin tur har kommit för att bära världens synd på sin rygg (Joh 1: 29, 36). Enligt Johannes är åsnans teologiska betydelse något som lärjungarna begrep först senare. Men Jesus visste vad han gjorde.

Herren behöver den ska lärjungarna säga om någon frågar varför de tar åsnan. Detta lastdjur har en särskild tillhörighet till Jesus. Det är en bild av kyrkan som bär ut Jesus till människornas marknader, mötesplatser och agendor. Varje kateket eller förälder som försöker förklara Guds ord, varje kommuniionsutdelare som räcker fram Herrens kropp, är detta tjänande djur.

Vi minns orden från profeten Jesaja (Jes 1:3): *Oxen känner sin husbonde och åsnan sin herres krubba, men Israel känner inte sin herre, mitt folk har inget förstånd*. Maria som bar Jesus under sitt hjärta och födde honom i stallet bland oxen och åsna måste ha tänkt på detta ord när hennes son red in i den syndiga staden.

Israel känner inte sin herre: därför grät Jesus över Jerusalembornas brist på tro (Luk 19:41). Maria grät säkert med honom – mitt i den jublande folkmassan.

Messias intåg i Jerusalem kommer genast att övergå i *tempelreningen*, där Jesus angriper dem som köper och säljer i Guds hus. Tanken går till mackabeernas

rening av templet några generationer dessförinnan (år 164 f. Kr.). Oförglömlig var den lyckliga befrielse som skedde då: *De tog alltså lövprydda stavar, grönskande grenar och palmkvistar i händerna och frambar lovsånger till honom som hade fört tempelreningen till dess lyckliga fullbordan* (2 Mack 10:7). Johannes skriver att Jesu anhängare höll palmkvistar i händerna (Joh 12:13).

Jesus har fram tills denna dag varit mycket återhållsam med att låta sig kallas för kung (= Messias; se t.ex. Mark 8:29-30 och Joh 6:15) men nu kan sanningen sägas klart. Profeten hyllas öppet som kung (Luk 19:38; Joh 12:13) och han hindrar det inte. Det står inga lärjungar vid vägkanten och säger ”Kom nu ihåg att det här bara är menat andligt och symboliskt”. När fariseerna vill tysta ner de politiskt extremt farliga tillropen svarar Jesus att ropen inte går att stoppa: ”Om de tiger kommer stenarna att ropa” (Luk 19:40). Staden surrar av rykten. Alla måste ta ställning. Förväntningen ökar på Jesus – liksom fruktan för honom.

Första läsningen: **Jes 50:4-7** (*Jag gömde inte ansiktet när de skymfode mig och spottade på mig*)

David tvingades en gång spela vansinnig inför en fientlig kung (1 Sam 21:10-16). Denna självförnedring räddade hans liv. Då skrev han de kända orden: *Den rättfärdige drabbas av mycket ont* (Ps 34:20). Men varför ska den rättfärdige lida? Gamla testamentet lär oss att vi lider för våra synders skull men också att det finns ett *lidande för andra*. Det tjänar Guds frälsningsplan (tänk t. ex. på den rättfärdige Josef, Jakobs son, vars öde ledde till räddning för hans bröder). Inga av Gamla förbundets hjältar var fria från lidande. Jesaja har i sin bok flätat in fyra ”sånger om Guds tjänare” (Jes 42:1-9; 49:1-9; 50:4-9; 52:13 – 53:12) – dagens läsning ger oss den tredje. Där hör vi rösten av ”Tjänaren” som vill samla och trösta Gudsfolket. Han själv ska skymfas, ja dödas för att *sona allas skuld*. ”Tjänaren”, säger Jesaja, bär folkets straff, i ”vårt ställe”, vi ”friköps” (52:3, 9). Figuren var och är en gåta för judarna. Den syftar på **Jesus**. Han blev ett eko av det gamla *lyssnande Israel* som förde vidare Guds stärkande ord och tog emot spott för det, dvs. *de fromma* som likt Mose (2 Mos 17:4), Jeremia (Jer 1:18) och Hesekiel (Hes 3:8 f) måste bita ihop (”göra sitt ansikte hårt som flinta”, v. 7) för att stå ut med motgångarna – liksom alla våra *martyrer* som lidit och lider just nu för sin tro på Gud. Jesus är personifieringen av detta trogna Israel. Oskyldig lider han för alla skyldiga. Varje steg från Olivberget till Golgata gör ont. Guds Son blir sviken av alla men sviker ingen.

Korset är – som Davids vansinne – en *dårskap* för världen, men för de kallade, judar som greker, **Guds kraft och Guds vishet** (jfr 1 Kor 1:18-25).

Andra läsningen: **Fil 2:6-11** (*Han var lydig, därför har Gud upphöjt honom*)

Adam i Paradiset räckte begärligt ut sin hand för att roffa åt sig det som enligt ormens lögn skulle göra honom till ”jämlig med Gud” (v. 6, jfr 1 Mos kap 3). Samma orm ville få Jesus i öknen att hävda sin rätt som Guds Son, göra stenar till bröd och sträcka fram handen och äta dem (Luk 4:3) – som en gång Adam. För att lyda Faderns vilja och frälsa oss från den fångenskap under synd och död som vi ärvt och som vi plågas av, gjorde Jesus raka motsatsen: Han eftersträvade att vara människa – i kontrast till Adam som eftersträvade att vara gud. *Som människa*, dvs. på Adams och våra vägnar, upphäver han därmed det ursprungliga upproret mot Gud som djävulen anstiftat. Frälsningen är säker: Jesus är nämligen också Gud själv (”han ägde Guds gestalt”, v. 6, jfr Kol 1:15; Heb 1:3; Joh 1:1) – här är det ingen blott ”representant” för Gud som agerar (jfr Jes 63:9). Mänskligheten äger nu en broder, en av oss, som med gudomlig styrka kan lyfta alla upp ur dödens träsk. Vår skuld saneras av en absolut mäktig kärlek. Inget kan mäta sig med den. Gud visar oss att hans eget namn stämmer på denne vår broder, Jesus (v. 9). Den enda passande responsen vi kan ge är total, universell, tacksam tillbedjan (v. 10-11).

Evangelium: **VÅR HERRE JESUS KRISTI LIDANDE ENLIGT LUKAS**

Luk 22:14 – 23:56 (Kortare alternativ: Luk 23:1-49)

De tre första evangelierna liknar varandra mycket – inte minst i skildringarna av Kristi lidande. Lukas lyfter fram hur Jesus ber, hur han tröstas av en ängel i Getsemane, hur han förlåter och bryr sig om andra mitt i sitt eget lidande. Vi får även det gåtfulla ordet om att köpa svärd (Luk 22:36). Vi får veta att Jesus förhördes av Herodes och att en av rövarena som han korsfästes med omvände sig. Jesus, själv döende, lovade den lidande mannen en plats i paradiset – en stor tröst för alla som är svårt medvetna om sina synder.

Jesus var populär i stora delar av befolkningen, inte minst bland galileerna som kom i stora massor till påskfesten i Jerusalem (Luk 3:48-49). Läget var spänt. Året innan hade galileiska pilgrimer blivit massakrerade av Pilatus soldater som ständigt fruktade oroligheter (Luk 13:1). Komplotten mot Jesus sker i hemlighet och med list. Här verkar *mörkrets* makt (Luk 22:53). Mördarna har bråttom. De *kan inte vänta* till efter högtiden. Det finns människor idag som driver på *sekulariseringen* med samma otålighet. Allt som påminner om Jesus ska bort ur människornas synfält, eller förlöjligas, förvrängas eller förtalas.

Dagens långa läsning innehåller mängder av viktiga detaljer. Här bara några:

- **Helgat varde ditt namn** ber vi i *Fader vår*. Vi önskar att Guds namn ska hållas heligt, att han ska dyrkas, att det ska finnas religion, kyrkor, psalmsång,

processioner. Våra förfäder skänkte som *Maria från Betania* stora bidrag, till kyrkor och helig konst. Vem gör det i dag? *Hon har fått förlåtelse för sina många synder, ty hon har visat stor kärlek* (Luk 7:47), säger Jesus om en föraktad kvinna som kysste hans fötter och vars tårar tvättade dem. Vår kommunion i mässan borde vara en sådan *kyss*.

- Hos Lukas uppkommer striden om vilken av lärjungarna som ska vara den störste, dvs. ”statsminister” i Guds rike. Hinner Judas delta i denna strid innan han går, eller lyssnar han bara, medan han skakar på huvudet och blir allt mer övertygad om det hopplösa i hela detta projekt? Lärjungarna ser sig i fantasin redan inta platserna i Stora rådet i Jerusalem och i Antoniaborgen, när Guds änglar krossar romarna och deras djävulska regim. Jesus får dem ner på jorden med *sin* maktfilosofi: *Jag är mitt ibland er som er tjänare* (Luk 22:27).

- Jesus grips av dödsångest i Getsemane. **Ske din vilja** säger vi i Fader vår, men aldrig med den ångest och självövertvinnelse som Jesus här måste göra det. Lukas beskriver Jesu ångest som en extrem fysisk ansträngning, där han svettas blod (Luk 22:44). Flera ord är hämtade ur Herrens bön: **Abba** (Fader) och Jesu önskan att lärjungarna inte *utsätts för prövning* (Mark 14:38, dvs. att de ska inte ska komma på fall i prövningens stund, vilket är den exakta innebörden i vår bön **inled oss icke i frestelse**).

- Enligt Lukas skickas Jesus från Pilatus till Herodes. Han regerade uppe i Galileen och var just då på besök i Jerusalem. Herodes hade tidigare kritiserat Pilatus övergrepp och har säkert också protesterat mot massakern på galileiska pilgrimer i Jerusalem året innan (Luk 13:1). Pilatus smickrar Herodes genom att låta honom döma Jesus. Det fungerar – Pilatus och Herodes blir vänner. Herodes, som var Jesu jordiska furste i Galileen, verkar se Jesus enbart som en underhållande mirakelman. Detta bevisar att Jesus *inte* betraktades som ett farligt politiskt hot som Johannes Döparen (jfr Luk 3:19-20). Jesus ikläds en ”narrdräkt” som antagligen är vit (= oskuldens färg) och skickas tillbaka till Pilatus. En intressant detalj är att Jesus inte besvarar en enda av Herodes frågor. Det finns människor som Jesus inte har något att säga. Herodes liv var njutning, glans och överflöd på de fattigas bekostnad. Jesus kastar inga pärlor för dem som vill leva som svin (jfr Matt 7:6).

- Den gode rövaren blev lärjunge på korset (Luk 23:39-43). Han led med Jesus och i tro på Jesus, så nära som ingen annan kan göra. Hans och Jesu öde var *ett*. Paulus skriver: *Har vi dött med honom skall vi också leva med honom; härdar vi ut skall vi också härskas med honom* (2 Tim 2:11-12). Frälsningen handlar inte om vårt förflutna utan vilken framtid Gud vill ge oss: Han vill *föra hem Adams vilsegångna barn*. Frälsningen är ren **gåva**, ren **nåd**, ingen lön efter förtjänst. Att den gode rövaren har tagit emot den ser vi tydligt.

MÅNDAGEN I STILLA VECKAN

Första läsningen: **Jes 42:1-7** (*Han skall inte skria eller ropa*)

Första läsningen igår på palmsöndagen var den tredje av profeten Jesajas fyra ”sånger om Guds tjänare”. I dag får vi en del av den första sången. Sångerna är som fönster till evangelierna, där vi tydligt ser Jesu ansikte. Denna sista vecka i fastan när Jesus står inför världens offentlighet, följer vi honom med extra uppmärksamhet. Vi minns hur allt började: vid dopet i Jordan där Jesus fick Faderns bekräftelse att han var just den utvalde Guds tjänare som Jesaja förutsagt (Luk 3:22). V. 2-3 ger oss en bild av Messias som kontrast till alla starka, hänsynslösa och självhävdande militära härskare. I Guds rike härskar ingen farao, ingen Nebukadnessar, ingen Kyros. Här härskar – och segrar – mildhetens kraft:

*Han ropar inte, han höjer inte rösten,
hans stämma hörs inte på gatorna.
Det knäckta strået bryter han inte av,
den tynande lågan släcker han inte.
Trofast skall han föra ut rätten.*

Människor vars hopp lätt släcks hjälps inte av hårdhet och vapen. Jesu rike är inte politiskt. Det verkar tyst, i trohet, på lång sikt, liksom vatten: mjukt men oerhört starkt, som droppar som urholkar sten och skänker liv.

Evangelium: **Joh 12:1-11** (*Hon har sparat sin balsam till min begravningsdag*)

Varför kör Judas över denna kvinna så hårt och fördömande? För att pengar till allmosor slösas bort eller för att han vill ha pengarna för sig själv? Vi känner de två systrarna Maria och Marta från Luk 10:38-42. Precis som då är det Marta som betjänar Jesus. Maria *satte sig vid Herrens fötter och lyssnade till hans ord* (Luk 10:39). Nu – inför Jesu avgörande konfrontationen med Jerusalem – smörjer Maria dessa fötter med sin finaste balsam. *När kungen ligger på sin bädd sprider min nardus sin doft* heter det i Höga visan (1:12) – boken med den kärlekspoesi som beskriver förhållandet mellan Gud och hans folk. Den ivriga lärjungen Maria hyllar sin Mästare och Herre med överflödande omsorg. Parallellen i Höga visan antyder att hon i själva verket ville smörja Jesus till kung. Det var kanske det som irriterade Judas mest: ”En kvinna? Så här får det inte gå till!”

Maria från Betania säger inte ett ord. Hon är som synderskan i Luk 7:36 f som vätte Jesu fötter med sina tårar. Kanske anar hon som Jesus att långfredagen närmar sig. Denna vecka är *stilla* veckan. Vi ska som denna Maria stanna tysta hos Jesus, ge honom vår ömhet och ivrigt tacka honom för allt, även om andra kring oss tycker att vi överdriver.

Du smörjer mitt huvud med olja och fyller min bägare till brädden. (Ps 23:5)

TISDAGEN I STILLA VECKAN

Första läsningen: **Jes 49:1-6** (*Jag vill sätta dig till ett ljus för hednafolken*)

Detta är en del av den *andra sången om Guds tjänare*, i vilken Jesaja profeterade om den frälsare som skulle komma. Den första sången fick vi en del av igår och den tredje i söndags. Jesus vet att han är den frälsare som Jesaja såg framför sig. Han kunde fullt och helt leva sig in i gudstjänarens inre kamp mot sin egen besvikelse och uppgivenhet (v. 4). Jesus vet att Gud ska visa sin *härlighet* genom hans mödor (v. 3). Människosonen förhärligar Gud genom att ta lidandet på sig och kommer själv att förhärligas av Gud (se dagens evangelium). Jesus fick med sitt namn sin livsuppgift redan när han låg i sin moders sköte (v. 1; jfr Matt 1:21). Gudstjänaren kallas – precis som en gång patriarken Jakob, folkets stamfader – för ”Israel” i v. 3 (jfr 1 Mos 32:28). Men han ska samtidigt samla ”Israel” hos Gud (v. 5-6). Messias personifierar *det som avsågs med Israel*, ett folk som är förenat med Gud i kärlek och lydnad. Men det är bara början. Jesus blir *Guds frälsning för hednafolken* (v. 6). **Det sanna Israel** som Gud vill grunda (kyrkan) ska inte finnas till för sin egen skull. Det vill bringa ”upprättelse” och ”ljus” åt andra folkslag. Det skärmar inte av sig i en nationell ideologi – en varning till Guds folk i länder där nästan alla är kristna och kyrkan riskerar bli en nationalkyrka. Jesus gick sin död till mötes, medveten om att Gud ville göra honom till ”ljuset för folken”. Uppståndelsen och kyrkans grundande bevisar att han fick rätt.

Evangelium: **Joh 13:21-33, 36-38** (*En av er kommer att förråda mig*)

Vi är vid nattvarden, den sista måltiden, skärtorsdags kväll. Jesus har precis tvättat lärjungarnas fötter. Judas förräderi och Petrus förnekelse är nära. Jesus är skakad i sitt innersta – orden får oss att tänka på Ps 42, en bön av en förtvivlad människa som känner sig övergiven av Gud. Petrus vill veta vem som kommer att förråda mästaren men vågar inte fråga själv. Frågan är livsfarlig – vad gör de med den som Jesus utpekar? Vi får inte glömma att de är beväpnade (Luk 22:38) och nervösa p.g.a. det farliga läget. Att Jesus doppar ett bröd och räcker det till Judas är normalt ett tecken på vänskap. Lärjungarna verkar missuppfatta det

som ett hedersuppdrag: att inhandla festmaten eller att ge allmosor (jfr striden i Joh 12:5). Judas tar emot vänskapstecknet – brödet – men i sitt hjärta är han fiende till Jesus. Denna falskhet får honom att likna *lögnens fader* (Joh 8:44), och nu styrs hans handlingar helt av Satans hat mot Guds Son (v. 27). Jesus visste det och det gjorde ont: *Också min vän som jag litade på och som delade mitt bröd, han trampar på mig* (Ps 41:10). Det är svårt att inte tänka på vår **kommunion**. En del av oss sviker Jesus direkt efter mässan genom medveten falskhet (förräderi), andra genom feghet (förnekelse). Stackars Petrus säger sitt *Quo vadis, Domine?* ("Vart går du, Herre?" v. 36). En dag ska han, som gammal, upprepa frågan när Kristus visar sig för honom utanför Rom. Då kommer han att ge sitt liv för den som gav sitt liv för honom (Joh 21:18-19).

Du har drivit bort mina vänner... mina förtrogna tar du ifrån mig. (Ps 88:19)

ONSDAGEN I STILLA VECKAN

Första läsningen: **Jes 50:4-9a** (*Jag dolde inte mitt ansikte mot smädelse och spott*)

Vi är på väg mot Golgota. **Världen håller på att avvisa, förråda, svika, krossa Guds Son!** Man vill döda den man behöver mest. Hur kan fromma människor som känner profeten Jesajas texter utan och innan undgå att se Jesu ansikte i *den lidande gudstjänaren*, som Jesaja förutsade skulle komma och lära folket Guds vilja? Jesajas fyra sånger om honom är rena porträtt av Jesus (Jes 42:1-9; 49:1-9; 50:4-9; 52:13 – 53:12).

Vi läser idag – som i söndags – ur den tredje av dessa sånger. Gudstjänaren hämtar kraft varje morgon genom sina samtal med Gud, där han är helt öppen för vad Gud säger. Hans tunga förmedlar direkt vad han hör – det är tröstande, stärkande ord. Han är säker i sin sak. Inte ens de ondas misshandel kan ta det inre lugnet och beslutsamheten ifrån honom. Han möter dem med öppen panna, ser dem i ögonen, sårbar men oövervinnligt fast i sin goda vilja. Jesus är precis så – han bevarar sin värdighet även om man gör allt för att förnedra och håna honom.

Det gör ont i själen att bli spottad på och smäddad av det folk man älskar. Vill du följa Jesus på nära håll kommer du att smaka något av det som drabbade honom. Varje morgon behöver du hämta kraft i Guds ord för att klara det.

Evangelium: **Matt 26:14-25** (*Ve den människa genom vilken Människosonen blir förrådd*)

Judas verkar i hemlighet för att få Jesus utlämnad åt överstepräster. Jesus vet om det – Matteus säger oss inte hur Jesus har fått den informationen, men Jesus vet alltså vad som pågår. Ändå låter han Judas vara med om den viktiga påskmåltiden, där han ligger till bords med lärjungarna, instiftar eukaristin och symboliskt tvättar lärjungarnas fötter – även Judas fötter! Det måste ha varit svårt för Jesus att bevara denna hemlighet hela kvällen utan att säga något. Slutligen blir det för mycket: *En av er skall förråda mig* (v. 21). Varför säger Jesus inte namnet direkt – han vet det ju? Fruktade Jesus att de andra lärjungarna skulle döda Judas? Deras liv hängde på en skör tråd om Jesus blev förrådd! Jesus låter förräderiet ske. Judas får friheten att begå en oändligt stor synd. Gud stoppar honom inte.

Det är en förvirrad situation. Judas ger sig av, ut i mörkret, och ingen förstår varför (Joh 13:28-29). Eukaristins natt blir onskans natt. Judas tar på sig Adams roll vid syndafallet, följer ormens röst, upproret, falskspelet inför Gud. Jesu hjärta blöder för Judas – och för oss. Det gör ont att inse att man själv har en judassida i sitt hjärta.

Natten kommer, då ingen kan arbeta.

(Joh 9:4)

SKÄRTORSDAGEN

Första läsningen: **2 Mos 12:1-8, 11-14** (*Påskhögtiden instiftas*)

Faraos folk tvingades av Gud att frige de hebreiska slaverna. Priset som ”herrefolket” fick betala för att komma till insikt var stort. Så blir det när Gud störtar *härskare från deras troner och upphöjer de ringa* (Luk 1:52). Påsklammets blod stryks på dörrposter och tvärbjälkar på slavernas hus (v. 7). Herren kommer att gå förbi dessa hus och skona dem när han ser lammets blod (ordet ”påsk” betyder ”gå förbi”). Varför? Gud behöver inget tecken för att se vilka som bor i vilka hus. Tecknet ges *för Gudsfolkets skull*. Det ska senare känna igen **Guds lamm som borttar världens synd**. Världen fick på Golgota se korsets pelare och tvärbjälke rödmålade av Jesu blod. Den vidriga avrättningen kommer *från Guds sida* att förvandlas till ett befrielsestecken från syndens slaveri – för dem som vågar tro det! Denna nya exodus var redan förebådad av profeterna. Gud sa till Hesekiel: *Gå genom staden, genom Jerusalem... och rita ett tecken i pannan på dem som suckar och stönar över alla de vidrigheter som bedrivs där* (Hes 9:4). Gudsriket tillhör dem som sörjer över det moraliska förfallet och hungrar efter rättfärdighet (Matt 5:4, 6). Vi går med Jesus in i *hans* påsk. Där är han själv brödet och lammet som äts i hast (v. 11; jfr Joh 6:35 f). De beska örterna är hans bittra lidande (v. 8). De räddade slaverna är **vi som tror**.

Andra läsningen: **1 Kor 11:23-26** (*Var gång ni äter det brödet och dricker den bägaren förkunnar ni Herrens död*)

Traditionen om hur det exakt gick till på Skärtorsdagens kväll när Jesus instiftade eukaristins sakrament har Paulus ”från Herren”, vilket bör betyda från urkyrkans trostradition (jfr 1 Kor 11:2). Paulus vet att han är förpliktad att hålla sig till Jesu egna formuleringar, även om han har rätt att kommentera ibland (jfr t.ex. 1 Kor 7:25). Aposteln understryker identiteten mellan Jesu eukaristi och *vår* (v. 26).

Evangelium: **Joh 13:1-15** (*Han älskade dem intill slutet*)

En modern politisk rådgivare skulle ha skakat på huvudet: Jesus ger ju upp! Kungen abdikerar! Han ska dö snart, säger han, och instiftar en kult av sitt ”kött och blod”! Han ställer sig *under* sina närmaste män genom att tvätta deras fötter som en *slav*. Med den attityden blir det ingen framgång! Så resonerade förmodligen också Judas.

Judas drog konsekvensen och sålde föraktfullt sin herre till priset för en slav som man ”råkat” döda (2 Mos 21:32). Guds Son *avstod från allt och antog en tjänares gestalt ... och var lydig ända till döden, döden på ett kors* (Fil 2:7-8). *Den som vill vara den förste bland er skall vara de andras slav* (Matt 20:27). *Jag är mitt ibland er som er tjänare* (Luk 22:27). Jesus på knä för sina lärjungar, med handduken kring livet och tvättfatet framför sig visar **meningen med eukaristin**: vi ska, som Jesus, ge av oss själva i tjänst för andra, bli bröd. Detta är den enda sanna religionen. Den behagar Gud och består inför hans dom. Den motsvarar **Guds generösa attityd mot oss**.

LÅNGFREDAGEN

Första läsningen: **Jes 52:13 – 53:12** (*Han blev pinad för våra brott*)

Gud lovade profeten Jesaja något som den helige mannen knappast själv förstod: det skulle komma en vanställd men segrande Gudstjänare som får alla att häpna. Denne Messias undergång blir i Guds ögon en **seger** (52:13; 53:10-12). En lidande frälsare är INTE vad människor förväntar sig. Folk och kungar *ser något de aldrig har hört talas om, bevittnar något de aldrig anat* (v. 15). Jesus på korset betraktades hatiskt av översteprästernas folk och personer som gick förbi. Han hånades genom Pilatus ironiska skylt ovanför hans huvud. Han föraktades av alla – han var *utan värde i våra ögon* (v. 3). De första kristna kände igen sin korsfäste Mästare fullkomligt i Jesajas profetior. Beskrivningen passade exakt in på Jesus och hans lidande. Så blev texten central i förkunnelsen. Den citeras ofta

i Nya testamentet (t.ex. Matt 8:17; Mark 14:23-24; Luk 22:19; Joh 1:29; Apg 8:32 f; 1 Kor 15:3; 2 Kor 5:21; Gal 3:13).

Gudstjänaren delar sitt förtryckta folks plågor, men lider också *för* folket, i dess ställe, som botgöring för dess synd (v. 8). Jesaja skiljer ut honom från folket genom att ständigt betona att han led **för oss** ("vi" och "vår" ställs i motsats till "honom" 14 gånger). Han led för "sitt folks brott" (v. 8). I dagens gudstjänst går vi fram och hyllar korset – kanske med tunga steg, i medvetenhet om vår synd. Vi tror på den där förbluffande, osannolika, underliga **Sanningen** som hänger där och som vi **behöver** för att leva: att vi kan vara älskade av Gud och förlåtna trots vår synd. Att vi är *Kain* men ändå älskade av Gud trots att vi har mördat *Abel*, vår bror (1 Mos 4:1-16). Att de armar som vi med våld har sträckt ut och spikat på korset kommer att få liv igen och sträckas fram för att omfamna oss. Att verkligen inse detta och inte gråta är svårt.

Andra läsningen: **Heb 4:14-16, 5:7-9** (*Han lärde sig lyda genom att lida*)

Det är viktigt att inte missuppfatta denna läsning. Jesus var *lydig intill döden, döden på ett kors* (Fil 2:8). Han gjorde alltid Faderns vilja (Joh 5:19, 30; 6:38), det var inget han behövde lära sig. Men *vi* behöver lära oss det och ofta nog måste vi ta oss genom vånda, ångest, förvirring och smärta innan vi är mogna för det. Denna svaghet är ingen synd utan just svaghet och den ville Jesus dela med oss. I hans dödsångest i Getsemane ekar *vår* dödsångest. Han dör för att döden är *vårt* öde. Jesus vill att vi ska veta att han gått före oss och berett oss evig frälsning (v. 9). Därför hyllar vi korset. I vår dödsstund bör det hänga framför oss – **vårt enda hopp**.

Evangelium: VÅR HERRE JESU KRISTI LIDANDE ENLIGT JOHANNES

Joh 18:1 – 19:42

På palmsöndagen hör vi den långa passionshistorien så som den bevarats åt oss i Matteus, Markus och Lukas evangelier. Idag förs vi till Herrens kors av ögonvittnet, den helige Johannes, "den lärjunge som Jesus älskade" (Joh 13:23; 19:26; 20:2; 21:7, 20, 24). Hans berättelse liknar de andras men är mer personligt färgad och har detaljer som vi bara känner till genom honom. Här bara några:

- Vi får höra om flera hundra romerska soldater (= en kohort), den judiska tempelvakten samt en sorts hemliga agenter knutna till överstepräster. De kommer till trädgården där Jesus och apostlarna är. De har utan tvivel genast omringat den och avskurit alla flyktvägar. Soldaterna är utrustade för en stor

aktion. Tydligt ska alla misstänkta gripas eller nedkämpas ifall det kommer till motstånd.

- Vad som ska hända med Jesus är redan bestämt, men bevisläget mot honom är inte det bästa. Hannas vill ha information av Jesus om hans lära och om lärjungarna (viktigast är nog om det finns stöd bland inflytelserika personer i Jerusalem). Han behöver tydligt material till den efterföljande rättegången. Det blir en kort och hård konfrontation mellan honom och Jesus. Den anklagade kräver respekt för en grundläggande rättighet: att man frågar vittnen och inte bara honom själv (18:21). Men en "hädare", vem han än är, har ingen rätt till human behandling (5 Mos 13:6-11): Jesus får en örfil för sitt modiga svar. Jesus vänder *inte* andra kinden till (Matt 5:39) utan kräver återigen respekt för vanliga rättsprinciper: *Har jag sagt något som var fel, så säg vad det var. Men om jag har rätt, varför slår du mig?* (v. 23).

- Pilatus framstår som svag och ohederlig. Han tvingas släppa den farlige Barabbas. Om kejsaren får veta detta! Den ende moraliske segraren är den dömda – syndabocken som bär allas skuld med sig upp till Golgota. *Där är Guds lamm som tar bort världens synd* (Joh 1:29).

- Johannes utelämnar mycket som de övriga evangelisterna fäster vikt vid, men i motsats till de många som flydde från Jesus står Johannes själv kvar under korset, helt nära, med **Jungfru Maria** och ett par kvinnor till. Jesus agerar nu till skydd för sin mor enligt fjärde Guds bud (2 Mos 20:12). Han som vill att vi ger våra gamla föräldrar vad vi är skyldiga dem (Mark 7:10-13) vill inte lämna henne utan stöd. Johannes, den älskade lärjungen, ska ta hand om Maria (Jesus utgår ifrån att inga andra barn finns där att ta hand om henne). Därför ska nu Johannes, säger Jesus, i sin tur betrakta Maria som sin egen mor. Så blir det (v. 27). I Johannes evangelium är detta den sista befallning som Jesus ger i sitt offentliga liv. Liksom vid det första tecknet han gjorde inför världen – vinundret i Kana (Joh 2:1-12) – spelar Maria en nyckelroll. Så inramas början och slutet på Jesu offentliga verksamhet av den Moder han här ger åt Johannes.

- *Jesus som törstar* mötte vi redan i början av Johannes evangelium, vid mötet med den samariska kvinnan vid Jakobs brunn. Som människa gjorde han sig beroende av andra människor. Men det *levande vatten* som Jesus talade till kvinnan om ger ingen ny törst. Det kommer från Gud och är den helige Andes liv i oss, ett *flöde som ger evigt liv* (Joh 4:13-14; jfr 7:39). När Jesus nu säger "Det är fullbordat" (dvs. frälsningsverket är avslutat) dör han och överlämnar *sin ande* (19:30) – vi ska här tänka på Jesu levande vatten, det "flöde" som släcker *vår* törst – Den helige andes verkan i oss, vetskapen att vi är älskade, trots vår synd.

- Ur Jesu öppnade sida flyter *blod och vatten* (19:34). Denna observation är så viktig för författaren/redaktörerna av evangeliet att den styrks med en högtidlig försäkran om att ögonvittnet själv har sett det och vittnat om det, att han talar sant och själv vet att han talar sant. På liknande sätt avslutas hela boken (Joh 20:31; 21:24). Blodet och vattnet tillmäts högsta betydelse – de är bokens höjdpunkt, evangeliet i miniformat. För Johannes är det självklart att Jesus är **det nya templet**. Bilden förutsätts som känd av läsarna i Joh 2:21 (jfr Upp 21:22; 1 Kor 3:16 f; 6:19; 2 Kor 6:16). Ur detta tempels sida tränger **vatten** fram. Johannes vill få oss att tänka på profeten Hesekiels vision om *tempelkällan*: en gång ska vatten flöda från templets högra sida (Hes kap 47). Hesekiels syn av det kommande templet är inspirerad av paradisetts geografi, med dess livgivande floder (1 Mos kap 2), och samma bild återkommer i Uppenbarelseboken (kap. 22). Jesu död blir det nya paradisetts början.

- Både Johannes evangelium och brev är skrivna för att fasthålla att Jesus, Guds Son, verkligen var människa och dog en människas död. Guds son är ingen abstrakt princip utan han döptes verkligen i Jordan och dog verkligen, blodigt, på korset för oss (= ”han kom genom vatten och blod”). Så är även vårt **dop** och vår **eukaristi**, det vi idag kallar för kyrkans grundläggande sakrament, verkliga fysiska möten med Gud genom **Anden**. Jesu död blir kyrkans liv, dopvattnet och det eukaristiska blodet konstituerar kyrkan. Båda *renar oss från all synd* (1 Joh 1:7).

- Johannes – som överlevde Paulus med flera decennier – bör också ha känt till Paulus lära om Jesus som *den nye Adam* (Rom 5:12 f) – om den nu kommer från Paulus och inte är ännu äldre! – och bilden av Kristi kärlek till kyrkan som en parallell till det jordiska äktenskapet (Ef 5:28-32). Kyrkan är Kristi brud liksom Eva var Adams. Jesus dör på en fredag och på den allra första fredagen (”sjätte dagen”) lät Gud Adam ”sövas ner” (en bild av döden) och öppnade hans sida och tog ifrån honom det revben av vilket han bildade Eva (1 Mos 2:18-24). På ett liknande sätt får nu den nye Adam en brud, ty dopet och eukaristin (vattnet och blodet) är det ”material” som hon, hans kyrka, byggs av.

Dagens långa läsning är djup, både mänskligt och teologiskt. Den har dramatik, detaljrikedom och övertygande karaktärer – som ögonvittnens berättelser brukar ha.

PÅSKAFTON – LÖRDAGEN I STILLA VECKAN

Denna dag är det inte tillåtet att fira mässan. Man firar bara tidebönerna.

Altaret är avklätt. Tabernaklet är tomt. Kyrkan är som en övergiven sal.

Bara döende personer får ta emot kommunionen.

Denna dag var Kristus i dödsriket, vars portar han krossade. Det betyder att han öppnade vägen till frälsning även för alla de rättfärdiga som dött före honom, ända tillbaka till mänsklighetens början (Adam och Eva).

Det är fastetidens sista dag. Lyckades du fasta i år? Spillde du tiden på annat? Glöm det – det är mindre viktigt nu. Något större är på gång, mäktigare än allt vad vi kan göra eller misslyckas med.

Vi vakar. Vi inväntar påsknattens jubel. Det är gott att hoppas i stillhet på hjälp från Herren (Klag 3:26).

*Jag har alltid haft Herren för mina ögon,
han står vid min sida för att jag inte skall vackla.
Därför fröjdar sig mitt hjärta och jublar min tunga,
ja, än mer: min kropp skall få vila med förtröstan.
Ty du skall inte lämna min själ i dödsriket
eller låta din helige möta förgängelsen.
Du har visat mig livets vägar.
Du skall uppfylla mig med glädje
när jag får se ditt ansikte.*

(Apg 2:25-28; jfr Ps 16:8-11)